JO-uttalanden 1984

Av rättschefen Johan Hirschfeldt

1 Inledning

I Skattenytt har tidigare lämnats årliga redogörelser för innehållet i taxerings- och uppbördsavsnittet i JO:s ämbetsberättelse, se senast Skattenytt 1984 s. 86. Sedan dess har JO:s ämbetsberättelse 1984/85 avseende verksamhetsåret 1983/84 avlämnats till riksdagen. Här skall ett referat av innehållet i JO:s uttalanden lämnas vad gäller sådana frågor som särskilt kan intressera tidskriftens läsare.

2 Allmänt, statistik m m

Antalet ärenden hos JO minskade under verksamhetsperioden från ca 3 850 till ca 3 500. Taxerings- och uppbördsväsendet har även denna period utgjort den grupp av ärenden där de flesta JO-besluten meddelats. Det rör sig här om ca 375 ärenden. Kritik uttalades av JO i 18 % av besluten på detta område vilket kan jämföras med den genomsnittliga ''kritikprocenten'' som var 12 % JO väckte under perioden 2 åtal och gjorde 2 anmälningar om disciplinär åtgärd. Inget av dessa fall rörde taxerings- och uppbördsväsendet.

Ett 40-tal ärenden med klagomål mot taxeringsnämnderna överlämnades även detta år till skattecheferna för utredning och prövning. Denna arbetsmetod har JO utnyttjat sedan 1981 (1980 års taxering). Metoden har nu utvärderats. Resultatet redovisas i den senaste ämbetsberättelsen enligt följande.

När skattechefen har avgjort ärendet skall enligt JO:s överlämnandebeslut en kopia av beslutet skickas till JO som då gör en egen bedömning av skattechefens utredning och slutsats. I flertalet fall accepterar JO vad skattechefen har gjort och sagt. Ibland återkommer klaganden och begär en ny utredning eller önskar att få också JO:s syn på klagomålen. En förnyad granskning av JO har i enstaka fall (1 fall år 1980 och 2 fall år 1982) lett till en annan bedömning än den skattechefen kommit fram till.

I april 1984 bad JO Nilsson att skattecheferna skulle tala om vad de tyckte om denna metod. Några principiella invändningar mot metoden som sådan innehåller svaren inte. Många skattechefer tycker att den bör kunna användas flitigare än hittills. Från några mindre länsstyrelser sade man att handläggningen av denna typ av ärenden visserligen krävde förhållandevis stora resurser, men dock inte mer än om JO i stället hade valt att själv hålla i utredningen men låtit remissen gå via skattechefen. Nästan alla ansåg att metoden hade fördelar. Bl a nämndes att klagomålen oftast blev prövade snabbare. Många ansåg att klagomålen upplevdes som mindre dramatiska när de handlades på ''lokalt'' plan. Ofta har skattechefen tagit klagomålen till utgångspunkt för extra

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:56

utbildningsinsatser både för de berörda tjänstemännen och för övriga taxeringsfunktionärer inom länet. Vid uppenbara felaktigheter har i vissa fall skattechefen sett till att besvärsärenden har behandlats med förtur inom länsstyrelsen. — Åtskilliga skattechefer vill att JO alltid skall låta sina egna utredningar gå via skattechefen, och nästan alla har velat få del av alla JO:s beslut som berör taxeringsfunktionärer inom länet och inte som f n bara sådana beslut där skattechefen har yttrat sig eller när skattechefen av någon särskilt anledning bör underrättas om ärendet.

JO redogör i årets ämbetsberättelse också för en ny typ av ”standardsvar” som han lämnar på vissa vanliga typer av klagomål på taxeringsområdet i sådana fall där klagomålen inte gäller en principiellt viktig fråga eller rör ett allvarligt fel.

Inspektionsverksamheten under 1983/84 har på taxerings- och uppbördsområdet varit mycket begränsad; endast länsstyrelsen i Uppsala län och lokala skattemyndigheten i Uppsala fögderi har inspekterats. Mycket tid har under året använts för arbete med olika projekt, bl a avseende ett JO-beslut meddelat den 5 oktober 1984 med rubriken ”JO om MODERNA EFTERFORSKNINGSMETODER I SKATTE- OCH KRONOFOGDEMYNDIGHETERNAS VERKSAMHET — en undersökning av laglighet och lämplighet”.

3 Taxeringsnämndernas verksamhet

3.1 Taxeringsnämndens utredningsbefogenheter — formlös förfrågan

I ett ärende frågade en skattskyldig om taxeringsnämnden hade rätt att begära att han styrkte sina ränteavdrag. Han menade att deklarationen var bevisning nog. Han ansåg också att det inte var rimligt att den enskilde skulle stå för kostnaderna för att skaffa intyg från banker och att taxeringsnämnden borde nöja sig med att han lämnat nämnden fullmakt att själv skaffa sig insyn hos hans banker.

I sitt beslut uttalade JO bl a detta.

Enligt 31 § 2 mom. andra stycket taxeringslagen är deklaranten skyldig att efter anmaning förete alla handlingar, som behövs för kontroll av deklaration såsom kvitto m m. En tjänsteman som biträder en taxeringsnämnd har rätt att utfärda anmaning, se 51 § taxeringslagen. Genom en anmaning, som skall uppfylla vissa formkrav, inträder alltså uppgiftsskyldighet. Med uppgiftsskyldighet följer också i t ex taxeringssammanhang en skyldighet för den anmanade att svara för kostnaderna för uppgiftspliktens fullgörande. En fullmakt för annan att lämna en uppgift befriar inte huvudmannen från skyldigheten att svara för uppgiftsskyldighetens fullgörande i förhållande till myndigheten.

Det brev som Ni fick från taxeringsnämnden var ingen anmaning i taxeringslagens mening. I stället skickade taxeringsnämndens granskare ut en ”anhållan om vissa uppgifter”. Medan en anmaning leder till svarsplikt för deklaranten medför en formlös anhållan inte någon skyldighet att svara. Det betyder dock inte att taxeringsnämnden inte får anhålla om deklarantens medverkan. Sedan länge anses det enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer tillåtet för en myndighet att göra formlösa förfrågningar inom ramen för adressatens legala uppgiftsplikt, jfr Halvar Sundberg, Allmän förvaltningsrätt 1955, s. 123 och samma förf:s Översikt av taxeringsprocessen, 1962, s. 46 med hänvisning till ett fall i JO:s ämbetsberättelse 1946 s. 152. Denna princip kommer numera även till uttryck i bestämmelser i taxeringslagen om s k taxeringsbesök — se 31 § 2 mom.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:56

tredje stycket — som innebär att taxeringsnämndens företrädare får komma överens med den deklarationsskyldige om ett sammanträffande för olika kontrollåtgärder.

Det är sedan så att taxeringsnämndens företrädare skall utnyttja sina rättigheter och befogenheter med gott omdöme. En förfrågan eller en anmaning skall föregås av en granskning av de uppgifter som deklaranten lämnat och en bedömning av vikten av en kontrollåtgärd.

3. 2 Uppgiftslämnande till taxeringsnämnden och socialsekretessen

I ett beslut behandlade JO denna fråga: Får taxeringsnämnden från socialförvaltningen inhämta uppgifter ur en socialakt om ekonomiskt bistånd och sådana uppgifter, som legat till grund för biståndet?

Ärendet gällde en skattskyldig man som i sin deklaration tagit upp endast ersättning från försäkringskassan som inkomst. Taxeringsnämnden, som ansåg sig känna till att mannen hade arbetat under beskattningsåret, gjorde en utredning. Nämnden hörde efter hos socialkontoret om mannen hade fått socialhjälp. Nämnden fick då veta att mannen sökt socialhjälp och att han haft anställning hos en arbetsgivare under del av år 1979. Nämnden skickade en förfrågan till mannen och talade om att man kände till att han under året hade haft anställning hos en angiven arbetsgivare, men nämnden talade inte om på vilket sätt man fått veta detta. Nämnden lade de inhämtade uppgifterna till grund för att skönsmässigt höja mannens inkomst av tjänst.

JO konstaterade, att uppgifterna omfattades av sekretess hos socialkontoret och att särskilda regler gäller för taxeringsmyndigheterna när de vill inhämta en sekretessbelagd uppgift som de behöver för taxeringskontroll. JO nämnde också att, när det gäller *uppgifter om hjälp i pengar,* 65 § socialtjänstlagen ger taxeringsmyndigheter, inkl. taxeringsnämnder, rätt att få information från socialmyndigheterna. JO framhöll vidare.

När det gäller *andra* uppgifter i ett ärende om ekonomiskt bistånd (t ex anteckningar från en utredning om anställningsförhållande) är det viktigt att taxeringsnämnden inte på egen hand försöker inhämta dessa uppgifter utan den enskildes samtycke.

Sådana uppgifter omfattas enligt JO av socialsekretessen enligt 7 kap 4 § sekretesslagen och får inte lämnas ut med stöd av generalklausulen i 14 kap 3 § samma lag. Därför är taxeringsmyndigheterna hänvisade till att skattechefen söker få in uppgifterna med tillämpning av 46 § tredje stycket TL. I detta sammanhang skall också nämnas att handlingar som skattechefen begärt och fått in med stöd av denna lagbestämmelse, får granskas endast av skattechefen eller den tjänsteman som skattechefen delegerat den uppgiften till (se 9 § taxeringskungörelsen).

3. 3 Personlig inställelse inför taxeringsnämnden m m

I ett ärende anmälde en person att hennes ombud hade avvisats från ett

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:56

sammanträde inför taxeringsnämnden till vilket hon hade fått kallelse att inställa sig.

I sitt beslut uttalade JO bl a detta.

I 61 § 4 mom. taxeringslagen föreskrivs bl a att skattskyldig är berättigad att företräda inför taxeringsnämnd för att meddela upplysningar till ledning vid taxering, som berör honom. Denna bestämmelse kompletteras av 6 och 16 §§ förvaltningslagen. I 6 § anges att den som för talan i ärende får anlita ombud eller biträde, men att den som har ombud skall medverka personligen om myndigheten begär det. Lagens 16 § innehåller följande:

''Vill sökande, klagande eller annan part muntligen lämna uppgift i ärende, skall tillfälle beredas honom att göra det, om det kan ske med hänsyn till arbetets behöriga gång. Sådan uppgift antecknas genom myndighetens försorg i den utsträckning som det behövs.''

Dessa bestämmelser ger alltså den skattskyldige rätt att tillsammans med ombud eller biträde företräda inför nämnden[1]. Att ett sammanträde hålls inom stängda dörrar — vilket alltid gäller för taxeringsnämndens sammanträde (se 61 § 2 mom. TL) — och att sekretess enligt 9 kap. 1 § sekretesslagen gäller för uppgifter i den skattskyldiges självdeklaration, har härvid inte någon betydelse. Den skattskyldige disponerar ju över de uppgifter för vilka sekretess gäller till skydd för honom. Han kan helt eller delvis efterge sekretessen (se kap 14 kap. 4 § sekresslagen). Endast i några fall — som inte här är aktuella — har man i sekretesslagen gjort undantag från denna huvudregel. Det kan också nämnas att man i förarbetena till sekretesslagen förutsatt att en myndighet inte får vägra den enskilde att ta del av uppgifter om sig själv eller vägra att beakta hans samtycke till utlämnande av uppgifterna med hänvisning till den enskildes bästa. Bara då det finns välgrundad misstanke om att den skattskyldige agerar under tvång kan det vara befogat att inte godta samtycket.

Därefter gick JO över till att lägga följande synpunkter på hur en taxeringsnämnd praktiskt bör hantera en personlig inställelse:

Det är inte ovanligt att en skattskyldig oanmält har någon eller några med sig till sammanträdet. I en sådan situation måste taxeringsnämnden naturligtvis begära fullständigt namn på den som infinner sig och fråga om denne är ombud eller biträde till den skattskyldige. Om den skattskyldige inte är beredd att låta den person som följt med vara ombud, bör man fråga om personen i stället skall närvara vid sammanträdet som biträde. Den skattskyldige bör i samband med att han tar ställning till en medföljande persons närvaro, upplysas om att sekretessbelagda uppgifter om honom kommer att avhandlas.

Det kan här skjutas in att skillnaden mellan ombud och biträde ligger i att ett ombud självständigt — med skriftlig eller muntlig fullmakt — kan utföra den skattskyldiges talan, medan ett biträde bara kan agera i den skattskyldiges närvaro.

För det fall ett ombud följer med bör den skattskyldige lämna en fullmakt. Finns det inte någon skriftlig sådan räcker det med att den skattskyldige talar om att personen är ombud. Om den skattskyldige i stället förklarar att den som följt med är biträde så behövs inte någon fullmakt. — Jag vill också i detta sammanhang poängtera vikten av att taxeringsnämnder på ett tillfredsställ-

[1] Jfr prop. 1977/78:181 s. 210, JO 1974 s. 487, 1975/76 s. 363 och 1980/81 s. 399.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:56

lande sätt dokumenterar vad som händer när den skattskyldige kommer till nämnden. Det är även nödvändigt att nämnden för ordnade anteckningar om vad en skattskyldig eller hans ombud eller biträde upplyser nämnden om (se 16 § förvaltningslagen).

Det ligger alltså i sakens natur att ordföranden bör se till att personernas namn och deras uppgifter antecknas i ordnade former. Någon bestämmelse att sådana anteckningar skall göras i protokollet finns dock inte i taxeringslagen eller taxeringskungörelsen. Jag har sett att man tagit viss hänsyn till det här behovet när riksskatteverket (RSV) utformat blanketten för taxeringsnämnds sammanträde. Jag anser dock att man bör överväga att komplettera 26 § taxeringskungörelsen med ett tillägg om att det i protokoll skall antecknas när personlig inställelse ägt rum och vilka som varit närvarande.

I ett annat ärende hade en taxeringsnämndsordförande ställt JO ett antal frågor om den praktiska handläggningen i samband med att en skattskyldig önskade företräde inför taxeringsnämnden. I ett brevsvar uttalade JO bl a detta.

Det muntliga uppgiftslämnandet från den enskildes sida vid en personlig inställelse får ses som ett komplement till det skriftliga material, som taxeringsnämnden hade tillgång till. Är avsikten med ''besöket'' en annan än att lämna ''nya'' uppgifter får nämnden själv avgöra om man vill sätta av den tid ett sådant ''besök'' tar. Sedan är det naturligtvis en annan sak att det kan vara nog så kärvt att skilja ut ''nya'' uppgifter från ''gammal'' kunskap. Redan mot bakgrund av detta förhållande låter sig en alltför restriktiv hållning från en nämnds sida — vid ett ställningstagande till en begäran om ett sammanträffande — knappast rekommenderas. Den ordförande, som skall leda nämndens arbete, måste å andra sidan från fall till fall sätta sig in i vad som kan komma att avhandlas vid sammanträdet så att han kan utöva sin ledning av sammanträdet på ett riktigt sätt och t ex avbryta ett besök som inte längre fyller sin ''kompletterande'' funktion. — Om en taxeringsfråga är särskilt besvärlig, kan ordföranden för övrigt få biträde av sakkunnig (15 § taxeringslagen).

3. 4 Avdrag för nedsatt skatteförmåga för folkpensionär när pensionsutbetalningen sker retroaktivt.

I ett beslut behandlade JO problemet med dröjsmål med utbetalning av allmän pension och skatteeffekterna i samband med retroaktiva pensionsutbetalningar. De skatteregler som aktualiseras i detta sammanhang är av tre slag: beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst, kontantprincipen (d v s reglerna om rätt beskattningsår för en intäkt) och avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga för folkpensionärer (s k extra avdrag). Den närmare innebörden av dessa regler, av riksskatteverkets (RSV:s) föreskrifter m m

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:56

om avdrag för nedsatt skatteförmåga för folkpensionärer och av rättspraxis framgår av en till beslutet lagd promemoria.

I beslutet behandlade JO två skilda ärenden. Det ena ärendet började med att en pensionär besökte JO:s ”öppna hus” i Karlstad våren 1982 och berättade om de skatteeffekter som ett dröjsmål med pensionsutbetalningen skulle få för hennes del. Det andra gällde en annan pensionär som klagade över hur myndigheter och domstolar hade behandlat hennes ärende som gällde samma fråga. JO hämtade in yttranden från bl a rikförsäkringsverket (RFV) och RSV i saken. Vidare gjorde JO en egen utredning om hur RSV:s föreskrifter m m kunde påverka de båda pensionärernas rätt till avdrag i de aktuella situationerna. Den utredningen visade att de vardera, med ett visst hänsynstagande till de retroaktivt utbetalde pensionsbeloppen, borde få avdrag med flera tusen kr. JO rådde den ena pensionären att göra en framställning i saken hos länsrätten och rekommenderade att en ansökan om resning borde ges in till regeringsrätten i det andra fallet. Avslutningsvis uttalade JO bl a detta.

De båda anmälningarna hit väcker frågan om lagstiftningen, anvisningarna och rutinerna på området bör ändras. Jag skall avslutningsvis diskutera detta.

Båda anmälarna har reagerat mot att de retroaktivt utbetalda beloppen vid beskattningen inte har kunnat läggas tillbaka till det år som de rätteligen avsett. Jag förstår deras reaktion. Gällande lagstiftning (reglerna om beräkning av skatt för ackumulerad inkomst och regeln om valrätt vid s k årsskiftesbetalningar enligt kontantprincipen) ger dock ett endast begränsat utrymme för sådana åtgärder. Riksdagen har nyligen höjt minimibeloppet för tillämpning av reglerna om ackumulering av inkomst från 5 000 till 15 000 kr och kontantprincipens tillämpning i praxis är fast etablerad. Jag ser inte tillräckliga skäl att föreslå några lagändringar på dessa punkter.

Genom en utveckling i rättspraxis av anvisningar från RSV har dock en ganska betydande speciell avdragsrätt inom ramen för systemet med extra avdrag för folkpensionärer vuxit fram för de här fallen. Inte heller innehållet i dessa regler ger mig anledning till några förslag till ändringar.

Jag vill dock tillåta mig den allmänna reflexionen att detta komplex av regler för en kanske inte så vanlig men dock tämligen vardaglig situation för en stor grupp skattskyldiga ger ett mycket snårigt intryck. Allmänt sett synes mig här förenklingar i hög grad önskvärda. Det är oroväckande när folkpensionärer som i dessa båda fall p g a reglernas innehåll, av egna svårigheter att ta sin rätt tillvara och av brister i de tillämpande organens handläggning oförskyllt drabbas av för hög skatt med bl a kvarskattebekymmer som följd.

Det nu sagda leder mig till frågan om gällande rutiner bör förbättras i olika avseenden. — — — Jag riskerar inte att bli motsagd när jag konstaterar att det är en uppgift för RFV att i samverkan med RSV se till att folkpensionärerna blir behandlade likformigt och rättvist i det här avseendet. Jag vill därför nu till sist lägga fram några synpunkter som jag menar bör beaktas i det sammanhanget.

Insatser bör göras för att i görlig mån undvika retroaktiv utbetalning av pensionsförmåner. Vidare syns det viktigt att försäkringskassornas personal har god kunskap om skattereglerna på området, *dels* för att garantera en snabb handläggning av ärendena *och dels* för att kunna informera de berörda pensionstagarna så att dessa förstår hur de bör göra med sina deklarationer. RFV aviserar skattemyndigheterna om de utbetalda pensionsförmånerna. Något författningsenligt krav på att retroaktiva belopp då särskilt skall utmärkas finns inte. Dessa RFV:s kontrolluppgifter registreras hos skattemyndigheterna och trycks på den taxeringsavi som taxeringsnämnden har för sin behandling av deklarationen. Där anges också efter datamässig uträkning belopp för extra avdrag. Eftersom aviseringen från RFV, som sagt, inte omfattar någon uppgift om eventuella retroaktiva utbetalningar kan skattemyndigheterna inte beakta detta vid uträkningen av för-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:56

slaget till extra avdrag. Inte heller kan de på taxeringsavin göra någon sådan anteckning, som görs i andra sammanhang, om att avdraget manuellt bör kontrolleras av taxeringsnämnden. Om den skattskyldige i sin deklaration själv påpekar att ett belopp utbetalats retroaktivt måste taxeringsnämndens granskare ha insikt om att han inte kan förlita sig på det datatryckta beslutsförslaget. Här finns — som det ena ärendet visar — en felkälla.

Jag anser att RSV och RFV bör ta upp en diskussion om säkrare rutiner på detta område. Jag har också förstått att saken nu har aktualiserats hos RSV.

3. 5 TO är skyldig att lösa ut rekommenderade brev

I ett beslut konstaterade JO, att en TO är skyldig att lösa rekommenderade försändelser ställda till honom i hans egenskap av taxeringsfunktionär och att denna skyldighet inte upphör i och med att taxeringsperioden och tiden för omprövning löpt ut.

4 Taxeringsrevision

Avsnittet i JO:s ämbetsberättelse om taxeringsrevision (1984/85 s. 299) innehåller redogörelser för tre JO-beslut med rubrikerna: 1) Revisionspromemorians utformning när material från förundersökning redovisas, 2) Anonym anmälan som en utgångspunkt för taxeringsrevision och 3) Taxeringsrevisors anteckningar om tid och plats för åtgärder vid taxeringsrevision. Här skall endast det första beslutet kort beröras. I sitt beslut diskuterar JO inledningsvis de allmänna krav som bör ställas på utformningen av revisionspromemorior. JO tar också upp vikten av att redovisningen av faktauppgifter å ena sidan och revisorernas egna bedömningar av materialet å andra sidan skiljs åt i framställningen. Slutligen behandlar JO frågan om hur en samtidigt med taxeringsrevision pågående förundersökning i brottmål bör behandlas i revisionspromemorian. I beslutet kritiserar JO det sätt på vilket förundersökningsmaterial i form av uttalanden under polisförhör citerats i en revisionspromemoria. Avslutningsvis anför JO:

Jag vill avslutningsvis dessutom betona att man i revisionsärenden inte bör dra alltför stora växlar av förhör som hållits vid en förundersökning i brottmål. Uppgifterna lämnas i ett för de flesta ganska ovanligt sammanhang och oftast utan att den som hörs har en tanke på att vad som sägs kan komma att åberopas i ett helt annat slags process, som inte ens behöver gälla honom själv. En misstänkt har dessutom ingen sanningsplikt. Den pressade situationen som ett polisförhör ofta innebär kan också medföra att den hörde underlåter att påtala sakfel, som kan synas bagatellartade i det sammanhang som förhören äger rum, eller kanske saknar betydelse i det aktuella brottmålet. Det är vidare viktigt att kontrollera att de uppgifter man använder är sådana som den förhörde fått tillfälle att ta del av och då kunnat korrigera eventuella missuppfattningar. Att den kontrollen har gjorts bör framgå av promemorian.

5 Taxeringsprocess

I årets ämbetsberättelse redovisas två ärenden under rubriken Taxeringsprocess (s. 309). Det ena gäller det s k Westinghouseärendet och skall här redovisas i vissa delar. Det andra gäller frågan om domstols utredningsskyldighet i taxeringsmål eller med andra ord tillämpningen av kravet i 8 §

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:56

förvaltningsprocesslagen om att domstolen skall se till att ett mål ''blir så utrett som dess beskaffenhet kräver''. — I fråga om JO:s syn på olika praktiska frågor i taxeringsintendenternas arbete kan jag här också hänvisa till Olof Hedbergs artikel ''Etiska regler för taxeringsintendenter?'' som tidigare införts i Skattenytt (se Skattenytt 1985 nr 3 s. 73.)

Westinghouseärendet gällde bl a frågan om förprocessuella kontakter mellan företrädare för taxeringsmyndigheterna och den skattskyldige. I det avsnittet av sitt beslut anförde JO detta.

Både under revisionsstadiet — före och efter det revisionspromemorian lagts fram — och under taxeringsintendentens behandling av ett ärende ställs den ansvarige tjänstemannen självklart inför problemet om en fråga skall drivas vidare eller avföras från fortsatt behandling. Svaret på sådana spörsmål skaffar sig tjänstemannen genom en analys av hur det föreliggande utredningsmaterialet skall bedömas mot bakgrund av rätts- och bevisläget. Är det en taxeringsintendent som gör den analysen måste han givetvis söka bedöma hur domstolarna kan tänkas se på saken. Analysen måste också omfatta en bedömning av den skattskyldiges — troliga — agerande i en process: Vilken bevisning kommer den skattskyldige att prestera, vilka blir de rättsliga och sakliga motargumenten, vilka kvittningsinvändningar kommer att göras, på vilka punkter kan medgivanden påräknas, kommer den skattskyldige konsekvensvis att anföra s k reservationsbesvär på någon punkt och hur skall jag gardera mig mot det, när jag väl är inne i processen bör jag då räkna med att den skattskyldige byter grund och hur skall jag bemöta det? Fler exempel på de frågor som en taxeringsintendent måste ställa sig när han bereder sin talan i större taxeringsmål kan anföras.

Det är viktigt att det allmännas talan i skattemål sköts effektivt av hänsyn till båda parterna. Resurserna för den här verksamheten är inte obegränsade och arbetet måste skötas med god processekonomi. Det betyder bl a att taxeringsintendenten aktivt bör verka för att inte den skattskyldige eller domstolen i onödan måste ta ställning till material och problem som lika gärna kan hållas utanför processen. Den skattskyldige skall inte behöva dra på sig onödiga processkostnader — någon rätt för den som vinner ett skattemål att få ersättning för sina rättegångskostnader finns ju inte. Domstolarna är också hårt belastade av många andra mål som väntar på avgörande.

I vad jag nu har sagt ligger implicit att jag menar att en taxeringsintendent inte bör dra sig för att ta kontakt med den skattskyldige när han bedömer det motiverat eller önskvärt. I sådana kontakter, till förmån för vilka JO tidigare har uttalat sig (se JO 1978/79 s. 307), bör gärna såväl taxeringsintendentens medarbetare som den skattskyldiges ekonomiska och skatterättsliga experter kunna delta.

Det är särskilt inom företagsbeskattningen som det finns områden där dessa förprocessuella kontakter i praktiken blir aktuella. Det är också tydligt att företagsbeskattningen nu utvecklar sig i en sådan riktning att behovet av dessa kontakter ökar. Jag tänker på de från och med 1984 års taxering nyinförda reglerna i anvisningarna till 41 § KL om kvittning vid fel i bokslut (se prop. 1980/81:68). Över huvud taget kan de frågor som har starka värderingsinslag (t ex bokslutsdispositioner avseende lager, pågående arbeten och fordringsposter) liksom t ex avsättningar i bokslutet för garantiförpliktelser och även vinstöverföringsfrågor, eller frågorna om internprissättning, många gånger lämpligen diskuteras igenom vid förprocessuella kontakter. När värderingsprinciper i sådana fall behandlas kan det gälla förhållanden både i förfluten tid och för kommande år. Det bör här nämnas att en friare ordning med kontakter med starka direkta förhandlingsinslag och t o m regelrätta förlikningar mellan det allmänna och den skattskyldige i olika grader och utformning finns företrädd redan i Norge och Danmark, i flera andra länder i Europa och i USA.

Dessa förprocessuella kontakter fordrar — det måste understrykas — många gånger mycket av kunskaper och omdöme hos det allmännas företrädare. Skälet till detta är den i Sverige gällande principen att skattemyndigheterna inte får träffa förhandlingsuppgörelser om beskattning (jag

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:56

bortser här från ackord och företrädaransvar för skatt). Myndigheternas arbete skall präglas av likformighetsprincipen och officialprincipen (= ärendet skall bli utrett så som dess beskaffenhet kräver). Också hos skattedomstolarna präglas förfarandet av officialprincipen — rätten är inte bunden av parternas åberopade grunder eller medgivanden inom beloppsramen för processen utan gör sina bedömningar direkt efter skattelagarna.

Det är mot denna bakgrund svårt att dra gränsen mellan en tillåten och rekommendabel ömsesidig diskussion av förprocessuell karaktär å ena sidan och en otillåten förhandling om en uppgörelse utanför regelsystemet och instansordningen å andra sidan. Gränsdragningen blir inte lättare av att ingen situation är den andra lik, t ex genom att ärendena kan befinna sig i olika stadier av utredningen, och att bedömningen därför måste göras mot bakgrund av det faktiska förloppet i varje enskilt fall. Några generella synpunkter kan dock framhållas

- Taxeringsintendenten får givetvis inte under diskussionerna utnyttja sin möjlighet att driva saken till process på ett otillbörligt sätt t ex genom att föra in diskussionen på åtal, sanktionsavgifter etc. Sådant kan skapa en situation som den skattskyldige upplever som utpressningsartad. — Samtidigt finns det inte anledning att hymla med det faktum att skattemyndigheterna har långtgående utredningsmöjligheter. Den skattskyldige får förväntas vara bekant med detta faktum liksom med processordningen i övrigt.
- Något utrymme för diskussioner finns givetvis inte i sådana frågor där rättsläget är sådant att taxeringsintendenten på sin tjänsteplikt har att föra saken till domstol. Det betyder att den typen av frågor också helt bör ligga utanför diskussionerna och att det skall klarläggas från början i den mån sammanträffandet gäller också annat.
- Taxeringsintendenten skall uppträda så att det klart framgår att hans ställningstagande står endast för hans egen räkning. Detta är viktigt eftersom flera taxeringsintendenter, dels på olika nivåer, dels i olika distrikt kan vara behöriga att handlägga ärendet och därför att ställningstagandet bygger på den vid tillfället i fråga tillgängliga informationen.
- Några för skattemyndigheterna för framtida taxeringar bindande ställningstaganden kan givetvis inte ske i dessa sammanhang. För sådant finns i stället möjligheten att ansöka om förhandsbesked hos riksskatteverket. Detta bör taxeringsintendenten vid behov klargöra under diskussionerna.
- Taxeringsintendenten bör föra egna, noggranna arbetsanteckningar över vad som förekommer vid sammanträffandet.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:56

Redovisnings-konsult SRF står för kompetens.

För att bli ledamot i Sveriges Redovisningskonsulters Förbund och få använda yrkesbeteckningen Redovisningskonsult SRF måste sökanden uppfylla kvalificerade krav:

— Minimum 5 års praktisk erfarenhet av redovisning och ekonomisk förvaltning, varav minst 3 år på redovisningsbyrå.
— Behärska gällande rättsregler rörande redovisning och beskattning.
— Ha kvalificerad ekonomisk utbildning.
— Vara yrkesverksam som redovisningskonsult.
— Vara över 25 år.

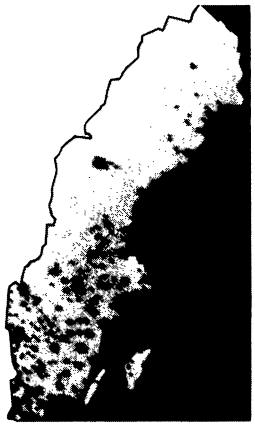
Goda råd är lönsamma.

Redovisningskonsulterna SRF erbjuder sina uppdragsgivare mer än löpande ekonomisk redovisning. Deras verksamhet är framför allt inriktad på framåtblickande och beslutsorienterad praktisk rådgivning i de flesta problemområden som möter en företagare.

Bakom sig har Redovisningskonsulten SRF ett kompetent kansli och tillgång till kvalificerade experter i företagsekonomi, skattefrågor, juridik, databehandling m m. Allt för att tillförsäkra sina klienter ett heltäckande serviceutbud.

Därför svarar idag ca 700 Redovisningskonsulter SRF för ekonomiska och administrativa frågor åt 90 000 företag över hela landet och i de flesta branscher.

Vill du veta mer om SRF, kontakta kansliet. Så sänder vi trycksaken Goda Råd.

SRF

— företagarens nära rådgivare och samtalspartner.

SVERIGES REDOVISNINGSKONSULTERS FÖRBUND

Förbundsadress: Magasinsgatan 7 A, Box 143, 791 23 FALUN Tfn 023-181 30.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:05:56